

P+
SPECIAL

Jaargang 16
Week 38 | 2017

HVC bouwt
plasticfabriek

Plasticketen in opbouw

PLANET **PLASTIC APART IN CONTAINER**

Nieuwe plasticketen

P+ WEEK 38 | 2017 | 2

De eerste herfststorm jaagt door de straten van het mooie dorp Opmeer. Lange rijen met rolcontainers met oranje deksels staan in het gelid, soms met een baksteen er op. De inhoud is licht. Er zit vooral plastic in. De inwoners werken loyaal mee aan de nieuwe methode van inzamelen. Daar ging wel een huisbezoek aan vooraf.

P+ WEEK 38 | 2017 | 3

De oranje rolcontainers staan niet alleen in Opmeer. HVC ruilde al bijna 150 duizend grijze afvalcontainers om, waarvan alleen in West-Friesland 70 duizend.”

➤ Plastic ophalen in aparte containers. Het levert twee tot drie keer zoveel grondstof op in vergelijking met het ophalen in plastic zakjes. Een nieuwe plasticfabriek is nodig om deze enorme stroom te verwerken. Terwijl de bouw vordert, denkt directeur grondstoffen Menno Timmerman van HVC al na over de afzet van vijf verschillende soorten granulaten, die de nieuwe plasticketen gaan voeden. En ook over het opschonen van de huidige plasticproductie. “Van mij mogen de zwarte vleesschaaltjes op een zwarte lijst.”

Als je het goed aanpakt, is er met afval goud te verdienen. Letterlijk. “Wij zijn gouddelvers”, zegt Menno Timmerman (1970). Hij staft zijn bewering met cijfers. In Alkmaar is bij HVC al 100 kilo goud opgediept, uit verbrand afval. In de nieuwe verwerkingsunit bleef na het spoelen van de bodemassen meer edelmetaal dan ooit achter, op de fijne zeven. En wat levert dat op? Timmerman maakt spontaan een rekensommetje. Hij pakt zijn smartphone er bij. “Eens even kijken wat 1 kilo goud vandaag de dag doet: rond de 36 duizend euro. Dan levert 100 kilo goud dus bruto 3,6 miljoen euro op, waar natuurlijk nog allerlei kosten vanaf gaan. En dan hebben we óók nog 1300 kilo zilver terug gewonnen. Óók afkomstig uit elektronica en printplaten. Dit is invulling geven aan de circulaire economie. Daar doen we het voor.”

Was het inzamelen van plastic ook maar zo’n goudmijn. Dat zou voorkomen dat er nog eens zo’n 4,9 miljard ton aan plastic-afval in oceanen en in de natuur terecht zou komen. Zou ook de verwerking van plastic een sluitende businesscase kunnen opleveren? Hoe? Deze niet geringe breinbreker ligt op het bordje van Timmerman, directeur van de business unit grondstoffen bij HVC,

Met een aparte mini-container voor plastic, blik en drinkpakken blijft er niet veel restafval over. Directeur grondstoffen Menno Timmerman van HVC: “Ik moet nog maar drie tot vier keer per jaar naar de restcontainer in de wijk lopen.”

afvalbeheerder en energieleverancier. Een mooie opgave, gezien zijn achtergrond. Hij studeerde chemische technologie aan de HTS en technische bestuurskunde aan de TU Delft. “Ik zit al twintig jaar in het afval, van rioolslib tot bodemsanering, van inzameling en recycling tot de afzet van reststoffen. Ik heb het leukste vak in Nederland. Je doet het ergens voor.” Timmerman blijkt over een optimistisch levensgevoel te bezitten. Dat is wat geen studie kan bieden, maar gezien de transitie waar hij voor staat is het wel heel mooi meegenomen. Het eerste succes is er al. Het gescheiden ophalen van plastic is na een aarzelende start een razend succes aan het worden. Het omwisselen van de plastic zakjes voor rolcontainers levert twee keer meer kunststoffen op. “Drie keer meer zelfs”, geeft Timmermans een update van de laatste cijfers. De klanten van HVC snappen de nieuwe scheidingsmethodiek blijkbaar uitstekend. Na het inleveren van de oude grijze bak komt een nieuwe container terug met een vrolijk oranje gekleurd deksel. Daarin kunnen voortaan alle plastic verpakkingen, maar ook blik en drinkpakken. Daarmee blijkt de bulk van het afval afgevangen te zijn, zeker wanneer er ook aparte bakken voor papier en voor groente- en fruitresten zijn. Het wonderlijke is dat het volume aan restafval daarna bijna

Elke inwoner kreeg bezoek van ‘afvalcoach’ Alex Roggeveld van HVC, voordat de nieuwe rolcontainer met oranje deksel werd bezorgd. “Waarom chipszakken er niet in? Omdat het bedrukte folie is. Maar bedrukte blikjes mogen wel.”

niets meer voorstelt. “Luiers, volle stofzuigerzakken, tandenborstels, grit uit de kattenbak”, somt Timmerman op. Het is al met al te weinig om daar ook nog eens een aparte mini-container voor neer te zetten. Inwoners krijgen het verzoek deze rommel even verderop in hun wijk weg te brengen, naar een ondergrondse verzamelcontainer voor restafval, een huisje van beton of metaal. Je moet er even voor lopen, maar nooit heel ver. En niet vaak. De inwoners vinden dit redelijk. “En deze nieuwe manier van scheiding bevordert de bewustwording.” Vanzelfsprekend heeft Timmerman dit systeem thuis al veel eerder uitgeprobeerd. “Wij draaien een huishouden met twee kinderen. Ik moet nog maar drie tot vier keer per jaar naar de restcontainer lopen. Daar redt je het makkelijk mee. Maar nu ben ik wel heel ervaren en precies.” Nauwgezette voorbereidingen blijken essentieel voor het welslagen van de operatie. HVC riep zelfs het nieuwe vak van ‘afvalcoach’ in het leven, om de transitie zo soepel mogelijk te laten verlopen. De medewerkers van HVC die het afval ophalen krijgen ook strenge instructies mee. Timmerman weet: “Dat oude verhaal ligt altijd op de loer: je kunt wel scheiden, maar daarna gooien ze het toch allemaal weer op één hoop de verbrandingsoven in. Dat is pertinent niet ➤

“Van plastic dat van olie gemaakt is weer olie maken, terugbrengen naar de koolstofketen. Shell zou de eigen producten weer terug kunnen nemen”

➤ waar. Maar het verhaal is hardnekkig. Mensen zien ons soms ook de glasbakken legen. Je kunt vanaf de straat niet zien dat de vrachtwagen drie verschillende compartimenten heeft: een voor groen, een voor wit en een voor gemengd gekleurd glas. Dan wordt soms toch gedacht dat alles bij elkaar wordt gegooid. Ook dat is beslist niet zo. Daarom krijgen de chauffeurs de boodschap mee: ook al hebben mensen zich vergist in het neerzetten van de bakken, neem die GFT niet mee wanneer je die dag plastic ophaalt. Laat staan! Dan maar niet klantvriendelijk. Als mensen op sociale media gaan zetten dat wij het afval bij elkaar gooien, is dat killing. Van ons uit moeten we er niets aan doen om die verdenking op ons te laden. Wat gescheiden wordt aangeboden, verwerken wij ook gescheiden. Dat is onze norm.”

Maar nu het plastic afval. Zo homogeen als afvalglas is, zo verscheiden zijn alle soorten kunststoffen, bestaande uit een woud aan verschillende chemische samenstellingen. “Maar er zijn vijf hoofdstromen”, brengt Timmerman het probleem terug tot behapbare proporties. En dat is waar de nieuwe fabriek op het ecopark De Wierden in Heerenveen in beeld komt, die nu in samenwerking met de noordelijke afvalverwerker Omrin en Midwaste wordt gebouwd. De investering maakt onderdeel uit van de nieuwe keten van plasticrecycling. De plasticfabriek gaat volgend jaar juli de uitgesorteerde stromen kunststof scheiden in vijf soorten.

Dat is niet alleen een technisch verhaal. Het succes van de inzameling van plastic is inmiddels zo groot, dat het gebrek aan verwerkingscapaciteit in Nederland erg nijpend is geworden. Al vanaf het prille begin, ten tijde van de Plastic Heroes, kon de sorteerinstallatie van Suez in Rotterdam de stroom niet aan. Een fors deel van de plastics gingen daarom door naar Duitsland, om daar te worden gesorteerd. Zonde bovendien, om zo ver met vrachtwagens vol plastic te rijden. “Je rijdt hele lichte vrachten”, zegt Timmerman. “Je kunt beter wat dichterbij huis verwerken, ook uit het oogpunt van besparen van benzine en voorkomen van CO₂-uitstoot.” Ook dat was een reden voor HVC om de schouders onder de nieuwe fabriek te zetten. “We krijgen er in Nederland 70 duizend ton per jaar aan verwerkingscapaciteit bij”, weet Timmerman. “HVC zal daarvan 25 duizend inbren-

Niet in de container mogen
chipszakken, schoenen,
kinderspeelgoed en ook
piepschuim niet.

gen. Wij zijn goed voor 20 procent van de hele markt in Nederland, die 250 duizend ton groot is.” De plasticfabriek zal gaandeweg nog veel informatie gaan opleveren over de samenstelling van de aangetroffen plastics. Timmerman realiseert zich dat hij met die kennis huishoudens niet lastig kan vallen, om de scheiding niet al te ingewikkeld te maken. “Dat zou op weerstand stuiten. Kun je mensen leren om die zwarte bakjes waar de slager zo graag het vlees op legt niet bij het plastic te doen? Die worden door onze installatie niet herkend, net als alle andere soorten piepschuim. Of die laagjes folie tussen het vlees, waar wij ook niets mee kunnen? Daar is een andere strategie voor nodig. Voor zulke zaken moeten we terug naar de producenten van de plastics, terug naar het begin van de keten. Die zwarte schaaltes moeten op een zwarte lijst komen te staan. Op het gebruik van dat materiaal moet een boete komen.” Dat is een andere benadering dan vandaag de praktijk is, met het Afvalfonds dat via een bijdrage van de verpakkingsindustrie bijdraagt aan de kosten van verwerking van kunststoffen.

De bestuurskundige somt uit de losse pols vijf maatregelen op, die de plasticstromen in de toekomst homogener moeten maken. Naast een zwarte lijst met ‘niet langer te produceren plastics’ ziet Timmerman ook een andere opgave voor de producenten. “Wij bieden straks nieuwe stromen met plasticgranulaat aan, die opnieuw verwerkt moet worden. Om onze stromen straks kwijt te kunnen, moeten er afspraken komen om bepaalde percentages gerecycled kunststof in nieuwe verpakkingen te verwerken. Er moet een systeem komen om de producenten te controleren.” Financiële prikkels als beloningen kunnen ook bijdragen, denkt Timmerman. “Het Afvalfonds kan bedrijven aanbieden de vergoeding te verlagen, wanneer er een hoger percentage gerecycled plastic in nieuwe verpakkingen wordt verwerkt.” Bestaande wetgeving moet ook nodig herschreven worden. Hergebruik van afval is tientallen jaren geleden om milieuredenen grotendeels verboden verklaard. Dit denken staat vandaag haaks op het concept van de circulaire economie, waar afval juist grondstof is voor een nieuwe cyclus van producten. ➤

WAT DOET EEN AFVALCOACH?

Hij kan de grappen wel waarderen, wanneer hij aanbelt en zich voorstelt als afvalcoach. “Ben ik zo dik dan, vragen ze aan me”, vertelt Alex Roggeveld (1969). “Gisteren nog, ging ik bij een sportschool langs om voorlichting te geven. Allemaal jongedames. Ze zagen wat er op mijn jack stond. ‘Kom je ons leren afslanken?’, vroegen ze, haha.”

De joviale Roggeveld ziet liever een lach dan dat er gedoe is. Maar dat is eigenlijk nooit het geval, wanneer hij voor de deur staat en meldt dat hij graag iets over de nieuwe oranje rolcontainers wil vertellen. “Dat wordt gewaardeerd. De mensen zitten vol met vragen. Soms begint het met: wat kost dat allemaal wel niet? Moet ik dat allemaal betalen? Maar dan kan ik uitleggen dat de nieuwe manier van inzamelen juist kostenbesparend werkt. Dat het anders duurder zal worden, als we niets doen. Dan willen ze weten hoe groot die rolcontainer is en of hij wel in de voortuin past. Soms beweren ze iets over de ophaalwagen. Daar kan ik ook antwoord op geven, want daar heb ik zelf ook op gereden. Ik heb zelfs wel eens iemand in de cabine uitgenodigd, om hem te laten zien dat we echt alles scheiden. Dat heeft hij daarna aan de hele straat doorverteld, hoorde ik later.”

Roggeveld neemt rustig de tijd voor zijn voorlichtende werk. “Als je dan eenmaal zit, merk je hoe het iedereen bezig houdt, al die verpakkingen in de supermarkt. En of dat nou allemaal wel nodig is. En hoe wij al die spullen uit elkaar halen. Ik maak nooit haast, ik geef nooit het gevoel dat ik nog verder moet. En ik maak een vervolfgafpraak om twee maanden later nog eens terug te komen, om de ervaringen met de rolcontainer te horen.”

Willen mensen niet weten wat er wel of in de nieuwe rolcontainers gegooid mag worden? Zeker wel, beaamd de afvalcoach: “Geen harde plastics dus, zoals van kinderspeelgoed. Geen harde PVC. Geen dekzeilen. Geen landbouwfolie, dat is bedrijfsafval. Geen piepschuim. Geen schoenen. Geen chipszakken... Daar willen de mensen dan meer van weten. Leg ik uit dat het geen plastic, maar bedrukte folie is, dat we niet kunnen verwerken. Dat dit wel in de nieuwe restcontainer kan, die we ook in de wijk plaatsen. En dat ze zullen opkijken hoe weinig afval er overblijft wanneer je plastic, blik en drinkpakken in de nieuwe rolcontainer gooit.”

Op zijn ronde door Opmeer kijkt de afvalcoach steekproefsgewijze in de containers, voordat ze uitgekierped worden. Eén bak is perfect in orde. De volgende ook. Maar in de derde liggen twee volle zakken chips bovenop. “Hadden ze zeker geen zin meer in.” Even verderop nog een snipper blauw PVC. Een kwestie van gewinning? “En van opvoeding.”

Er staat tegenover dat heel wat inwoners van Opmeer op deze dag van de eerste herfststorm hun rolcontainer spontaan hebben verzwaaard met bakstenen. Blijkbaar om te voorkomen dat het deksel opwaait en het lichte plastic door de straat gaat vliegen. De afvalcoach boekt dus vorderingen, maar zijn karwei is nog niet gedaan. Roggeveld geeft met het oog op de toekomst ook voorlichting op scholen. Op een verjaardag werd hij er op aangesproken. “Een kennis van me. Hij zei: ‘Wil jij nooit meer op de school van mijn kinderen komen?’ Ik zeg: ‘Waarom niet?’ Hij zegt: ‘Omdat ze sindsdien de hele tijd zeggen wanneer ik in iets weggooi: ‘Dit is niet goed. En dat is ook niet goed’. Ik krijg er wat van. Hahaha.”

De afvalcoaches van HVC hebben een eigen emailadres.
afvalcoach@hvcgroep.nl

“Om onze stromen straks kwijt te kunnen, moeten er afspraken komen om bepaalde percentages gerecyclede kunststof in nieuwe verpakkingen te verwerken”

➤ Timmerman: “Om een voorbeeldje te noemen: alles wat met voeding te maken heeft is zo goed beschermd, dat hergebruik van plastic verboden is, ook al brengt het de voedselveiligheid niet in gevaar. Daar moet met zekere urgentie opnieuw naar gekeken worden.”
Timmerman zou tenslotte ook graag verder onderzoek stimuleren. En dan niet alleen naar kunststofstromen met een ideale samenstelling, die het makkelijkste te verwerken zijn. “Ik denk ook aan chemisch recyclen. Van dat product dat van olie gemaakt is weer olie maken, terugbrengen naar de koolstofketen. Dat gebeurt nu onvoldoende. De TU Delft zal daar zeker onderzoek naar willen doen. Shell zou de eigen producten weer terug kunnen nemen.”

Alle maatregelen die Timmerman opsomt, hebben met de toekomstige afzet van de plasticfabriek te maken. “Tja, hoeveel bankjes van kunststof kun je in de Nederlandse bossen kwijt? Hoeveel fleecetruien wil je nog maken? Hoeveel rolcontainers gemaakt van afvalplastic hebben wij zelf nog nodig? Je kunt met die zware zwarte balken nog wel wat nieuwe markten aanboren. Je kunt er jachthavens mee aanleggen, kades mee versterken, beschoeiing van plassen, toepassen in de bouw. Maar toch, ook die markten zijn eindig en bieden alleen afzet aan laagwaardig materiaal.”
Is het dan niet de hoogste tijd om alle partijen aan tafel te roepen, voor een eerste verkenning van cross-sectorale samenwerking? De leveranciers van virgin kunststoffen, de producenten van verpakkingsmaterialen, de afvalverwerkers met hun recycleer, de overheden, de maatschappelijke organisaties? Wie neemt de regie op zich? Ziet Timmerman daar een rol voor zichzelf in weggelegd? Is hij de matchmaker? “Niets doen is geen optie. De kosten zullen alleen maar verder oplopen. Maar de keten is nu nog onvolwassen. Mijn gevoel is dat we nu steeds verder naar elkaar toegroeien, omdat we elkaar hard nodig hebben voordat we deze volgende stap kunnen maken.” ■

Website
HVC Groep

.....
+ TEKST JAN BOM
+ FOTOGRAFIE DEBORAH ROFFEL, P+ PEOPLE PLANET PROFIT
+ ART DIRECTION BUREAU BOUDEWIJN BOER + STUDIO 10
+ UITGEVERIJ ATTICUS BV
+ WWW.P-PLUS.NL